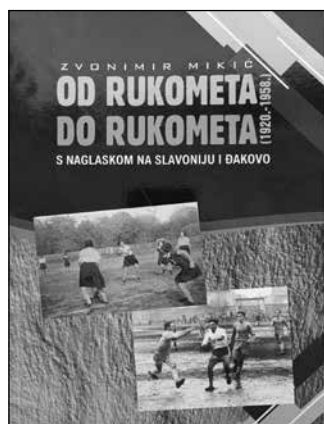

Zvonimir Mikić

Od rukometa do rukometa (1920. – 1958.) s naglaskom na Slavoniju i Đakovo

Ogranak Matice hrvatske u Đakovu, Đakovo, 2025.

Zvonimir Mikić, Đakovčanin, sportaš, ekonomist, društveni djelatnik, entuzijast i istraživač povijesti sporta u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Đakovu objavio je svoju drugu knjigu o povijesti sporta *Od rukometa do rukometa (1920. – 1958.) s naglaskom na Slavoniju i Đakovo*. Na preko tristo stranica velikog formata minucioznim i predanim istraživačkim pristupom daje detaljan prikaz povijesti hazene i velikoga rukometa, sportova inačica današnjeg rukometa. Pojavu i razvoj ove dvije inačice rukometa autor je odlučio prikazati jer smatra da se cjelovit

prikaz i razumijevanje rukometa ne mogu dati ukoliko se krene s prikazom samo malog rukometa, tj. rukometa koji danas poznajemo. Poseban motiv za nastanak ove knjige vidi u neistraženosti sporta na području Hrvatske, Slavonije, a posebno Đakova u kojem postoji zavidna i uspješna rukometna tradicija. Tako na samom početku najavljuje da ova knjiga predstavlja samo prvi segment istraživanja rukometa i najavljuje drugi u kojem će se baviti razvojem (malog) rukometa u Đakovu, Slavoniji i Hrvatskoj.

Prvi dio knjige počinje povijesnim prikazom nastanka i razvoja hazene, češke inačice rukometa nastalog u Danskoj. Pod naslovom *Hazena u Hrvatskoj s naglaskom na Slavoniju* prikazuje povijesni razvoj hazene od početaka 1920. godine u gradovima Brodu na Savi, Osijeku i Vukovaru pa sve do Drugog svjetskog rata. Prikaz hazene u Slavoniji motiviran je i činjenicom da se taj sport u Slavoniji i počeo razvijati, ali je baš u Slavoniji i završio. Hazena je sport kojim su od njegovih početaka zavladaile žene, što je dodatna vrijednost koja je snažno djelovala na emancipaciju i društvenu aktivnost žena u tradicionalno nepovoljnim okruženjima. Razvoj hazene u Đakovu započeo

je 1922. godine osnivanjem sekcija hazene u dvama klubovima: Đakovački športski klub (ĐŠK) i Židovsko kulturno i sportsko društvo, a prva utakmica u rukometu (hazeni) igračice ĐŠK-a igrale su u Đakovu 2. srpnja 1922. godine protiv BŠK Građanskog iz Broda na Savi. Rezultat je bio 7 : 2.

Razvojem hazene kao sporta zahtjevi za radom i organizacijom bili su sve veći zbog čega se kvaliteta i razvoj iz Slavonije sele u središnju Hrvatsku i dominantno Zagreb. Slavonsku hazenu i dalje nose veće urbane sredine poput Osijeka, Nove Gradiške i Vinkovaca sve do 1932. godine kada hazena doživljava preporod i Slavonija ponovno preuzima primat po broju sekcija i klubova. Đakovo je tada kao malen grad od oko osam tisuća stanovnika imao čak četiri hazenska kluba: ŠK Certissa, HŠK Concordia, ŠK Građanski i Židovsko kulturno i sportsko društvo. U razdoblju do Drugog svjetskog rata hazena je proživjela procvat i nestanak s hrvatske sportske scene. Turbulentno društveno okruženje onoga vremena bilo je iznimno nepovoljno za održivost hazene kao sporta. Nakon Drugog svjetskog rata hazena se uspješno oporavila ponajprije u Slavoniji, a zatim i u nekoliko hrvatskih gradova. Đakovo je već 1945. godine osnivanjem FD-a Sloboda imalo referente za rukomet (hazenu) Stjepana Hegeduševića i Anku Toldi. Hazena se u sljedećim godinama razvijala u sklopu sekcija sportskih društava i često je bila dio mnogih sportskih i društvenih manifestacija. Svi slavonski gradovi i njihova sportska društva imali su hazena sekcije. Prvo prvenstvo Hrvatske organizirano je 1949. godine u kojem je sudjelovala i ekipa FD-a Sloboda iz Đakova. Nakon dvije godine uspješnog razvoja hazene 1951. godine dogodilo se spajanje rukometnog i hazenskog saveza na štetu hazene te su sva natjecanja prekinuta i pokrenuta su natjecanja u malom rukometu.

Drugi dio knjige bavi se velikim rukometom, inačicom rukometa koja je nastala u Njemačkoj. U uvodu Mikić pojašnjava kako se veliki rukomet počeo igrati istodobno kada i druge rukometne inačice, ali se u Hrvatskoj pojavljuje tek tridesetih godina prošloga stoljeća. Veliki rukomet pojavio se kao školska sportska igra u varaždinskoj gimnaziji 1929./1930. godine i proširio na zagrebačke srednje škole, ali se počeo širiti kao sport tek 1939. godine kada su osnovane prve klupske sekcije u Zagrebu. Veliki rukomet za razliku od hazene bio je isključivo muški sport, čiji su razvoj i kvaliteta vezani za središnju Hrvatsku. U Slavoniji je veliki rukomet organizirano postojao vrlo kratko u razdoblju od 1948. do 1953. godine.

Razvoj velikog rukometa u Hrvatskoj prikazan je od njegovih školskih početaka, razvoja infrastrukture, preko formiranja klubova i organizacije natjecanja pa sve do nestanka. Kako su sustavna organizacija i natjecateljsko postojanje velikog rukometa u Hrvatskoj vezani za razdoblje od 1945. do 1958. godine, autor je pristupio prikazu natjecanja i sportskih događaja po godinama. Prikaz je to koji obiluje činjenicama, uspjesima i rezultatima klubova, saveza i reprezentacija. Zanimljivo je da poglavlje o velikom rukometu u Slavoniji počinje činjenicom da je prvi podatak o velikom rukometu u Slavoniji nađen u Mješovitoj građanskoj školi u Đakovu, gdje se u godini 1939./1940. igrao za vrijeme službovanja nastavnika Josipa Jande, ali samo te godine jer nakon toga više nema spomena i zapisa. Ipak, u Đakovu se veliki rukomet klupski organizira 1950. godine kao sekcija SD-a Mladost. Sportsko društvo Mladost s trenerom Pavlom Kraljevićem bilo je nositelj velikog rukometa u Đakovu. Oskudne tragove na kratko dvogodišnje postojanje sekcije velikog rukometa autor Mikić uspješno rekonstruirao na temelju tragova i zapisa koje je ostavio tadašnji član ekipe SD-a Mladost i svjedok vremena veliki Zvonko Benašić, nadaleko poznati društveni i kulturni djelatnik Đakova. Postojanje velikog rukometa uz bolje i lošije organizirana natjecanja uspješno se održati do 1957. godine, nakon čega odlazi u povijest i zaborav.

Potpuno je razumljivo da je uloga pojedinaca i djelatnika u razvoju rukometa nezaobilazna tema u ovako opsežnom prikazu. Mikić ovdje uspješno i pitko povezuje općedruštveni kontekst s razvojem sporta. Svakom čitatelju često faktografski bogata građa postaje razumljiva i jednostavna jer se koordinate vremena i prostora uspješno izmjenjuju s društvenim uvjetovanostima i događanjima. Uspješno se autor odmiče od ideološke i vrijednosne obojenosti teksta, a autorsko i pripovjedačko ja nevidljivo se zadržava u nitima strukturiranja razumljivoga zadane teme. Također, valja reći da je knjiga isprepletena brojnim anegdotama uzbudljive povijesti i svakodnevice sporta u Hrvatskoj, Slavoniji i Đakovu. Autor nas ne tako rijetko upoznaje s ključnim osobnostima hazene i velikog rukometa povezujući pripadnost i povezanost s poznatijim i vremenski bližim licima naše društvene i sportske svakodnevice.

Organizacija sporta u društvenim zajednicama ukazuje na razvoj u kojem se briga o ljudskom tijelu i duhu ne veže isključivo na egzistencijalnu uvjetovanost, već se događa nadogradnja koja utječe na mentalno i fizičko zdravlje pojedinca, ali i cjelokupne zajednice. Zajednica postaje homogenija,

a pojedinac jači jer pripada i raste uz podršku ostatka društva. Svaki takav pokušaj organiziranja zajednice ujedno je i povijesni događaj i historiografska činjenica koja ne može i ne smije ostati zaboravljena jer je ključan čimbenik u razumijevanju sadašnjosti. Upravo iz tog razloga djelo *Od rukometa do rukometa* Zvonka Mikića predstavlja važnu kariku u razumijevanju zajednice kojoj pripadamo. Povijesno relevantan prikaz razvoja sporta, tj. pojavljivanja hazene i velikog rukometa kao sportskog i društvenog fenomena, presjek je i zajednice kojoj pripadamo, od Đakovštine preko Slavonije do nacionalne razine u širem europskom kontekstu. Autor Mikić ukazuje na neopravdan zaborav koji se dogodio u bilježenju povijesti sporta i upravo u tome vidi važnost bavljenja ovom temom. Uloga ove knjige opravdana je već samom činjenicom da se od zaborava spašava jedna ne tako malena zajednica sportaša i sportskih djelatnika koji su svoje živote na ovaj ili onaj način posvetili hazeni i velikom rukometu, ali i sportu općenito. Rukomet kao sport, ali i kao sljedbenik i inačica hazene i velikog rukometa, ukorijenio se ne samo u svakodnevici sportskog života u Hrvatskoj već se razvio u nacionalni sport koji je postao važan identitetski element hrvatskog nacionalnog bića. Kao što je duboko ušao u nacionalnu povijest važnim svjetskim uspjesima, tako su Đakovo i Slavonija upisani na svjetsku kartu rukometa brojnim ostvarenjima sportskih klubova, ali i pojedinaca, od kojih, naravno, moramo istaknuti našeg Đakovčanina, zlatnog Domagoja Duvnjaka, jednog od najboljih rukometaša svijeta svih vremena. Ono što nikada ne treba zaboraviti je da iza uspjeha svakog pojedinca i kolektiva stoji cijeli povijesni sustav razvoja i nebrojeni pojedinci koji su gradili uspjehe u prošlosti, ali i na taj način osigurali uspjehe sadašnjosti. Ovim djelom Zvonko Mikić, kako i sam kaže, postavlja temelje nekom budućem znanstvenom istraživanju te je isključivo usmjeren na istraživački pristup s dokumentarističkom metodologijom: „Ovo je prije svega istraživački rad. Pri tome se kao autor nisam rukovodio znanstvenim pristupom. Navodeći okvirne izvore želio sam pomoći budućim istražiteljima da dobiju lakši pristup građi, za što bi se inače moralo utrošiti vrlo mnogo vremena”, (ZM, 2025.). Vrijednost ovog djela leži u tome što je od iznimne važnosti ponajprije za Đakovo i Slavoniju, a onda i za hrvatsku opću i kineziološku historiografiju jer se hazenom i velikim rukometom na ovom području Hrvatske rijetko tko bavio, a svaki pokušaj čuvanja naše baštine od zaborava zaslužuje pažnju, brigu i pohvalu.

Robert Francem